

Jeugdhulpregio Groningen

Koersdocument Hoogspecialistische Jeugdhulp

De wil om het samen anders te doen

De jeugdhulpregio Groningen wordt gevormd door de tien Groninger gemeenten.

Inhoud

Het verhaal van Loex.....	4
Het verhaal van de transformatie hoogspecialistische jeugdhulp	6
Inleiding.....	7
1. Context Jeugdhulpregio Groningen	8
2. Organisatie hoogspecialistische jeugdhulp	9
3. Waarom willen we het beter doen?	11
4. Voor wie willen we het beter doen?	13
Nadere duiding doelgroep meervoudige en complexe problematiek	14
5. Wat willen we bereiken?.....	16
5.1 Jeugd en Gezin	16
5.2 Jeugdhulp	18
5.3 Netwerksamenwerking	18
6. Hoe willen we dit bereiken?.....	20
6.1 Samenwerking en werkwijze.....	21
6.2 Belang jeugdige en gezin centraal.....	21
7. Vervolg	22
Slotwoord.....	23
Bijlage 1 Landelijke ontwikkelingen	24

Het verhaal van Loex

Hoi, ik ben Loex. Ik ben jong, maar ook best wijs. Ik woon bij mijn moeder en mijn zusje. Soms ben ik onzeker, soms voel ik me niet begrepen, maar ik ben vooral mezelf. Soms beleef ik dingen anders dan mijn zusje of mijn vrienden. Tenminste, dat is wat ik denk. Ik word steeds groter en het lijkt wel of mijn problemen ook groeien. En precies daarom krijg ik hulp. Want het gaat niet goed. Maar ik kijk er nu wel wat anders tegenaan.

Altijd wat

Ik vind het vervelend om steeds weer mijn verhaal te vertellen tegen weer nieuwe en andere mensen. Het was elke keer hetzelfde. Als er iets misging, moest ik het in de weken erna wel vijf keer vertellen aan mijn hulpverleners en ook nog eens op school. Dan werd me gevraagd wat ik wil bereiken en hoe ik me voelde. Hoe moest ik dat nou weten? Als ik 's morgens vertrok, wist ik niet eens of ik wel thuis kon komen. Of dat er wéér gezeik was. Het leek wel alsof ze alleen maar met mij praatten en niet met elkaar, daardoor wist ik nooit waar ik aan toe was. Altijd was er weer wat. De een vindt dat je niet moet blowen en de ander dat je niet moet gamen. Ik kwam steeds te laat op school en liep zwaar achter. Omdat ik mij op school niet goed kon beheersen, ben ik van school getrapt. Ik mocht niet naar school, zag mijn eigen vrienden minder en hing steeds meer op straat. Mijn vader was razend toen hij me kwam ophalen van het politiebureau. Het was al onrustig thuis, maar toen hadden ze alleen nog maar ruzie en dat ging er af en toe best hard aan toe. Nu zijn ze uit elkaar. 'Dat zal ook wel mijn schuld zijn', dacht ik. Zo kwam er steeds weer iemand bij die mij moest 'helpen'. Ik was er wel klaar mee om steeds hetzelfde verhaal te vertellen. Ik ging gewoon niet meer naar die afspraken toe.

Een plan

Dat is veranderd. Na de eerste keer dat ik even uit huis moest, is er een gesprek gevoerd over de hulp. Toen is besloten dat wij een vaste begeleider krijgen. Mijn begeleider vertelt het aan de andere hulpverleners die het moeten weten en iedereen heeft hetzelfde met ons voor. Dat is zo'n verschil. We praten nu meer over wat ik nodig heb. Natuurlijk zitten soms m'n ouders erbij. Laatst werd mijn moeder gevraagd wat mijn kwaliteiten waren. Ik hoorde dingen die ik nooit eerder hoorde. Ze zei echt lieve dingen over me. Ik was er een beetje van in de war. Het fijnste was, dat we samen een plan maakten. Ik, mijn moeder en mijn begeleider.

Hulp voor ons gezin

Door het gedoe en de spanning thuis, raak ik soms heel geïrriteerd en word ik boos. Ik wil dan gewoon rust. Daar ben ik thuis niet de enige in. Daarom ben ik soms ergens anders dan thuis. Eerst wat langer en nu af en toe. Ik was altijd erg bang voor het woord 'uithuisplaatsing'. Als het weer uit de hand gelopen was thuis, dan hoorde ik mijn moeder

bellen en zeggen: 'het gaat zo echt niet langer, hij moet hier weg!' Ze was dan helemaal in paniek en ik voelde me echt verrot.

Dat was vorig jaar. Nu ben ik er niet zo bang meer voor. Mijn begeleider heeft voor me geregeld dat ik soms even naar Jan en Ina kan om wat op adem te komen. Het is best in de buurt, ik kan gewoon naar sport en naar school. Het belangrijkste is dat ik daarna weer naar huis kan, zodra het lukt. Ik word daar ook rustig van en word niet zo vaak meer boos en ben veel minder somber. Om me daarbij te helpen voer ik ook gesprekken met een psych. Hij zegt dat het normaal is dat ik soms zo boos en van slag ben omdat ik zoveel heb meegemaakt.

We werken er met de begeleider aan dat we gewoon bij elkaar blijven, mijn moeder, mijn zus en ik. Dat geeft mij veel rust. De begeleiding is er voor ons allemaal. Dat maakt hulp vragen ook minder vervelend. Voor mijn zusje is dat ook fijn. Zij snapt nu ook wat er gebeurt en waarom. Dat is een groot verschil: je weet samen waar je het voor doet. Bij mijn moeder kan ik het ook goed zien. Zij is gewoon blijer. Ik hoor het in haar stem en zie haar weer lachen. Dat voelt fijn. Dan hoef ik niet meer zo op te letten.

Ik weet wat er gebeurt

Het veiligste gevoel is, dat ik het zelf, maar niet alleen hoef te doen. Mijn moeder en begeleider luisteren en bespreken vervolgens met mij wat we gaan doen. Er is één plan, ik weet waar ik aan toe ben en waar ik aan werk. En we praten meer met elkaar over wat we willen veranderen en hoe we dat gaan doen. Dat betekent soms dat we allemaal iets anders moeten doen. Ik ben wel eens onzeker en zij zijn dat ook. Maar we hebben andere dingen nodig, om het beter te maken. De begeleider heeft me op het hart gedrukt dat die me blijft steunen. Ik dacht: 'dat zal wel'. Maar vorige week ging het weer eens echt mis. Serieus fucked up. Ik heb een deur vernield. Ik was bang dat nu weer alles verpest zou zijn, net als eerder. Maar dat gebeurde niet. Ik bedoel, het was wel echt shit, maar we wisten wat er moest gebeuren en dat is ook gedaan. We hadden daar al eerder afspraken over gemaakt. Ook op school is het heel anders dan eerst. Mijn mentor kent mijn begeleider en weet nu ook van alles. Ook mijn psych praat met de juf, dat vind ik ook wel fijn, ze weet nu beter waarom het soms mis gaat en dat ik het niet zo verkeerd bedoel. Eerder werd ik gewoon geschorst en dan had ik niet veel te doen. Nu word ik soms wel uit de les gestuurd, maar niet van school.

Nooit alleen

Samen met mijn moeder en m'n begeleider heb ik een plan voor de toekomst gemaakt. Mijn moeder is best wel trots. Ik weet wat me te wachten staat en ik kijk blij naar wat ik allemaal kan in de toekomst. Op school gaat het beter én ik sport weer meer. Wat voor ons als gezin het fijnst is: we hebben één contactpersoon waar we alles mee afstemmen. Het zal nog wel eens misgaan, maar ik weet dat ik kan rekenen op de mensen om mij heen.

Het verhaal van de transformatie hoogspecialistische jeugdhulp

De wil om het samen anders te doen

Met de grootste decentralisatie van afgelopen jaren, die van de Jeugdhulp, is er een mooie transformatiebeweging in gang gezet. Nu er steeds meer informatie is over hoe het gaat met onze kinderen, hebben we meer zicht op wat er goed gaat, maar ook op wat er beter kan en beter moet.

Wij willen dat kinderen gezond en veilig opgroeien, goed onderwijs genieten, vrienden maken en onbekommerd spelen en sporten. Ook willen wij onze kinderen in staat stellen te werken aan hun toekomst, het leven te leren leven en accepteren dat het niet perfect hoeft te zijn. Dit is helaas niet voor elk kind vanzelfsprekend. Soms is er hulp nodig. Deze hulp bieden we op allerlei manieren, samen met scholen, sportclubs, huisartsen en tal van andere partners.

Hoewel kinderen en hun hulpvragen uniek zijn, is er wel hekenbaarheid in de oorzaken van hulpvragen. Vaak hangen de uitdagingen samen met bijvoorbeeld school of het gezin, armoede, prestatiedruk of, wat zo schrijnend in onze regio speelt, de aardbevingsproblematiek. Daarom is het belangrijk om de basisbehoeften ook op orde te hebben zodat elk kind perspectief heeft op een goed netwerk, school, wonen en werken.

Onze wens is, om onze kinderen en gezinnen te helpen in hun eigen huis, buurt en school en dat we alles wat nodig is daar omheen organiseren. Die hulp is te allen tijde ondersteunend aan de behoefte van het gezin als geheel. Kennis en expertise worden toegevoegd aan het netwerk van het gezin, zodat zij snel geholpen kunnen worden. Zo versterken wij het gezin. Als een kind ondanks alle inspanningen even niet thuis kan wonen, dan zijn er plekken beschikbaar waar mensen werken die capabel zijn. Daar is alles erop gericht dat onze kinderen zo snel mogelijk weer thuis te laten wonen of ergens *waar het als thuis voelt*. En als het echt niet anders kan, dan zorgen we voor een plek waar deze kinderen mogen blijven, zo lang als dat nodig is.

Hoewel wij dit ideaalbeeld ongetwijfeld met elkaar delen, is het ons nog niet gelukt om dit voor alle kinderen voor elkaar te krijgen. Vooral voor de meest kwetsbare kinderen, die dit het hardst nodig hebben lukt het ons onvoldoende. Zij lopen aan tegen wachtlijsten, worden onnodig vaak uit huis geplaatst en worden soms van de ene naar de andere plek gestuurd, zonder dat dit helpt. Wij zijn ervoor verantwoordelijk om dit echt beter te doen. Het is daarom tijd voor de volgende stap in de transformatiebeweging voor die meest kwetsbare kinderen. Kinderen mogen niet onnodig verplaatst worden, de zorg mag niet meer versnipperd geleverd worden en wij moeten de beschikbaarheid van schaarse zorg borgen, zolang dat nodig is. Wij mogen geen enkel kind loslaten totdat het veilig is en zich positief kan ontwikkelen.

Voor een echte verandering is ander gedrag nodig, van ons allemaal. Wij willen deze stap zetten met partners die dit maatschappelijke doel ook nastreven. Partners die kijken naar de brede context van het hele gezin. Die zich geroepen voelen om ons en elkaar aan te spreken, bereid zijn om boven hun organisatiebelangen uit te stijgen en dit ook in de praktijk doen. Partners waar met trots gewerkt wordt, door professionals die goed worden ondersteund om de best mogelijke zorg te realiseren. Wij geloven erin dat iedereen die voor de jeugd werkt, dit doet met hart en ziel en wil bijdragen aan betere jeugdhulp. Een andere inkoop van jeugdhulp kan daarin ondersteunend zijn. We behouden wat goed gaat en maken afspraken over wat beter moet. Hoe wij dat samen gaan doen? Dat gaan we sámen bedenken.

Inleiding

“Toekomstbestendige hoogspecialistische jeugdhulp, die aansluit bij de hulpvraag van jeugdigen en gezinnen als onderdeel van het dekkend en samenhangend jeugdhulplandschap in de jeugdregio Groningen.” Dat is de doelstelling van de beweging die we willen maken met de hoogspecialistische jeugdhulp. Zoals eerder beschreven, slagen wij er nog onvoldoende in om de best passende hulp te bieden aan kwetsbare jeugdigen en hun gezinnen. Zij krijgen niet steeds de beste kans om zich positief te kunnen ontwikkelen en veilig en gezond op te groeien. Om dit te bereiken gaan we de hoogspecialistische jeugdhulp anders organiseren. De opgave is breed, alle betrokkenen in de hulp aan jeugdigen en gezinnen hebben een opdracht en een aandeel in de oplossing. De gewenste beweging faciliteren we door de wijze waarop we de jeugdhulp contracteren en financieren. Daarbij is de centrale vraag hoe wij het als keten beter kunnen doen bij het bieden van hulp en ondersteuning aan de meest kwetsbare jeugdigen en gezinnen.

Met de invoering van de Jeugdwet in 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk geworden voor bijna het gehele jeugdstelsel. De kern van de stelselwijziging was gelegen in het versterken van het gewone leven, eerder de juiste hulp op maat te bieden en integrale hulp te organiseren vanuit het uitgangspunt één gezin, één plan, één regisseur. Sindsdien is er met veel toewijding door de jeugdhulpregio Groningen, jeugdhulpaanbieders en maatschappelijke partners samengewerkt aan kwalitatief goede zorg die aansluit bij de behoeften en mogelijkheden van jeugdigen, ouders en gezinnen. De Groninger gemeenten worden hierbij ondersteund door de Regionale Inkooporganisatie Groninger Gemeenten (RIGG). Dit doet de RIGG door (hoog-) specialistische jeugdhulp in te kopen, de kwaliteit van de inzet te waarborgen, de inzet van de jeugdhulp en de uitgaven te monitoren en te verantwoorden en advies te geven mede naar aanleiding van actuele ontwikkelingen. De RIGG is hiertoe door de Groninger gemeenten gemandateerd vanuit de Gemeenschappelijke Regeling.

Dit koersdocument beschrijft de transformatie van hoogspecialistische jeugdhulp. Hoogspecialistische jeugdhulp is de jeugdhulp aan jeugdigen en gezinnen met meervoudig complexe, urgente of zeldzame problematiek. Bij de jeugdigen en hun ouders spelen ernstige problemen rondom het opgroeien of opvoeden, dan wel een combinatie van beiden. Deze problemen uiteten zich meestal op meerdere levensgebieden en kunnen leiden tot een forse stagnatie in de ontwikkeling van de jeugdige.

De transformatie van de hoogspecialistische jeugdhulp is een ketenbrede opgave. Het strekt zich uit van de transformatie van de gesloten jeugdhulp en de ontwikkelingen rondom de open 3-milieu voorzieningen tot het voorzien in voldoende en passende ambulante voorzieningen, residentiele voorzieningen en schaarse voorzieningen voor het garanderen van een dekkend jeugdhulplandschap.

In dit koersdocument beschrijven we de beweging die we willen maken met de transformatie van de hoogspecialistische jeugdhulp. Waar komen we vandaan, wat moet beter en waarom? Wij gaan in op de context, organisatie, doelgroepbeschrijving en netwerksamenwerking. We beschrijven de stappen die wij willen zetten om deze transformatie verder vorm te geven en de verbinding en samenwerking in de jeugdhulp te verbeteren.

We willen de beweging stimuleren, ondersteunen en faciliteren deze door middel van de inkoop; we gaan de hoogspecialistische jeugdhulp (deels) anders contracteren. Daarbij is de centrale vraag hoe wij het als keten beter kunnen doen bij het bieden van hulp en ondersteuning aan de meest kwetsbare jeugdigen en gezinnen. We maken in dit koersdocument inzichtelijk wat we met deze transformatie wezenlijk willen veranderen voor de jeugdigen en gezinnen in onze regio, want daar doen we het voor!

1. Context Jeugdhulpregio Groningen

De jeugdhulpregio Groningen heeft in 2022 een Regiovisie vastgesteld. Deze Regiovisie geeft richting aan de samenwerking tussen de Groninger gemeenten en jeugdhulpaanbieders en aan de inhoudelijke opgaven en ambities waaraan zij samen willen werken. Het vormt het gezamenlijke kader voor de ontwikkeling in het jeugdhulplandschap. Het blijven bieden van kwalitatief goede jeugdhulp die aansluit bij de behoeften van jeugdigen en gezinnen en de betaalbaarheid van deze jeugdhulp, is nadrukkelijk een gezamenlijke opgave. Hiervoor willen de Groninger gemeenten zich inzetten en de samenwerking aangaan.

De kern van de Regiovisie is de beweging die we in het jeugdhulplandschap willen maken. Het geeft op hoofdlijnen richting aan de jeugdhulp van de komende jaren. De Regiovisie vat de gewenste beweging samen in zes ontwikkelopgaven:

1. Alle jeugdigen krijgen de kans zich positief te ontwikkelen.
2. Jeugdigen worden beschermd als hun ontwikkeling gevaar loopt.
3. Jeugdigen groeien zo thuis mogelijk op.
4. De toegang voor (jeugd)hulp kan zijn taak goed uitvoeren.
5. Leidende principes in de jeugdhulp:
 - Hulp en ondersteuning is complementair aan wat de jeugdige en het gezin zelf kunnen en zoveel als mogelijk in de directe leefomgeving en met en rondom jeugdige en het gezin.
 - Er wordt goed onderbouwde, efficiënte en effectieve ondersteuning ingezet.
 - Er is sprake van strategisch duurzaam partnerschap en domein overstijgende ketensamenwerking tussen gemeenten en aanbieders.
 - Er wordt gedaan wat nodig is. Continuïteit van hulp en ondersteuning is gerealiseerd bij de overgang van 18- naar 18+.
 - Beheersen van de kosten voor de inzet van jeugdhulp zodat het landschap toekomstbestendig is.
 - In de gehele keten wordt doorlopend geleerd.
6. De ondersteuning, begeleiding en behandeling voor jeugdigen en gezinnen is passend voor alle doelgroepen en van goede kwaliteit.

Alle gemeenteraden van de gemeenten in Groningen hebben de Regiovisie vastgesteld. De Regiovisie verdient nadere concretisering. Deze concretisering kan alleen in gezamenlijkheid met netwerkpartners vorm krijgen. Het gaat hierbij om de vertaling van het 'Wat' naar het concrete 'Hoe', 'Waar' en 'Wanneer'.

De transformatie hoogspecialistische jeugdhulp is een nadere concretisering van de beweging en ontwikkelopgaven uit de Regiovisie. Met deze volgende stap in de transformatie beogen we een bijdrage te leveren aan *alle* ontwikkelopgaven. Dit willen wij nadrukkelijk doen met alle betrokkenen in onze jeugdhulpregio waaronder de inzet van ervaringsdeskundigen en de partners op onder meer de gebieden van jeugdbescherming en jeugdreclassering, onderwijs en wonen.

2. Organisatie hoogspecialistische jeugdhulp

De beweging die we willen maken met de hoogspecialistische jeugdhulp is een brede opgave en kan niet los gezien worden van landelijke, (boven)regionale en lokale ontwikkelingen, waarvan de belangrijkste de Hervormingsagenda en het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming zijn¹.

De Hervormingsagenda Jeugd is bepalend voor de ontwikkelingen in de inrichting van het jeugdhulpstelsel voor de aankomende jaren (2022-2028). De agenda heeft een transformatiedoelstelling met de gewenste inhoudelijke vernieuwing die de kwaliteit van de jeugdzorg verhoogt. Tevens is er een financiële doelstelling om een beheersbaar en daarmee duurzaam financieel houdbaar stelsel in te richten. We verhouden ons nadrukkelijk tot deze doelstellingen met de stappen die we zetten in de transformatie van de hoogspecialistische jeugdhulp.

Daarnaast werken de regio's Drenthe, Friesland en Groningen bovenregionaal op 3Noord niveau samen voor het, waar nodig, organiseren en behouden van schaarse functies voor een toekomstbestendig en dekkend jeugdhulplandschap. Voor een aantal schaarse functies doorlopen de regio's op 3Noord niveau een traject om in gezamenlijkheid te organiseren en te sturen op de gewenste ontwikkelingen die nodig zijn voor transformatie. Op dit moment zijn een aantal vormen van hoogspecialistische jeugdhulp hiervoor in beeld, zoals Jeugdhulp^{plus} (op- om en afbouw) en klinische functies die bovenregionale borging behoeven borgen. Hierbij is aandacht voor het borgen en goed ontsluiten van expertise voor de regio('s). Eventuele aanvullingen volgen op basis van de op te stellen uitvoeringsagenda 3Noord. De inhoudelijke beweging in 3Noord verband is vanzelfsprekend onderdeel van de regionale transformatiebeweging en andersom. Zij zullen in de uitvoering op elkaar aansluiten en elkaar ondersteunen. De inhoudelijke koers zoals beschreven in dit document, is daarom in lijn met die van 3Noord.

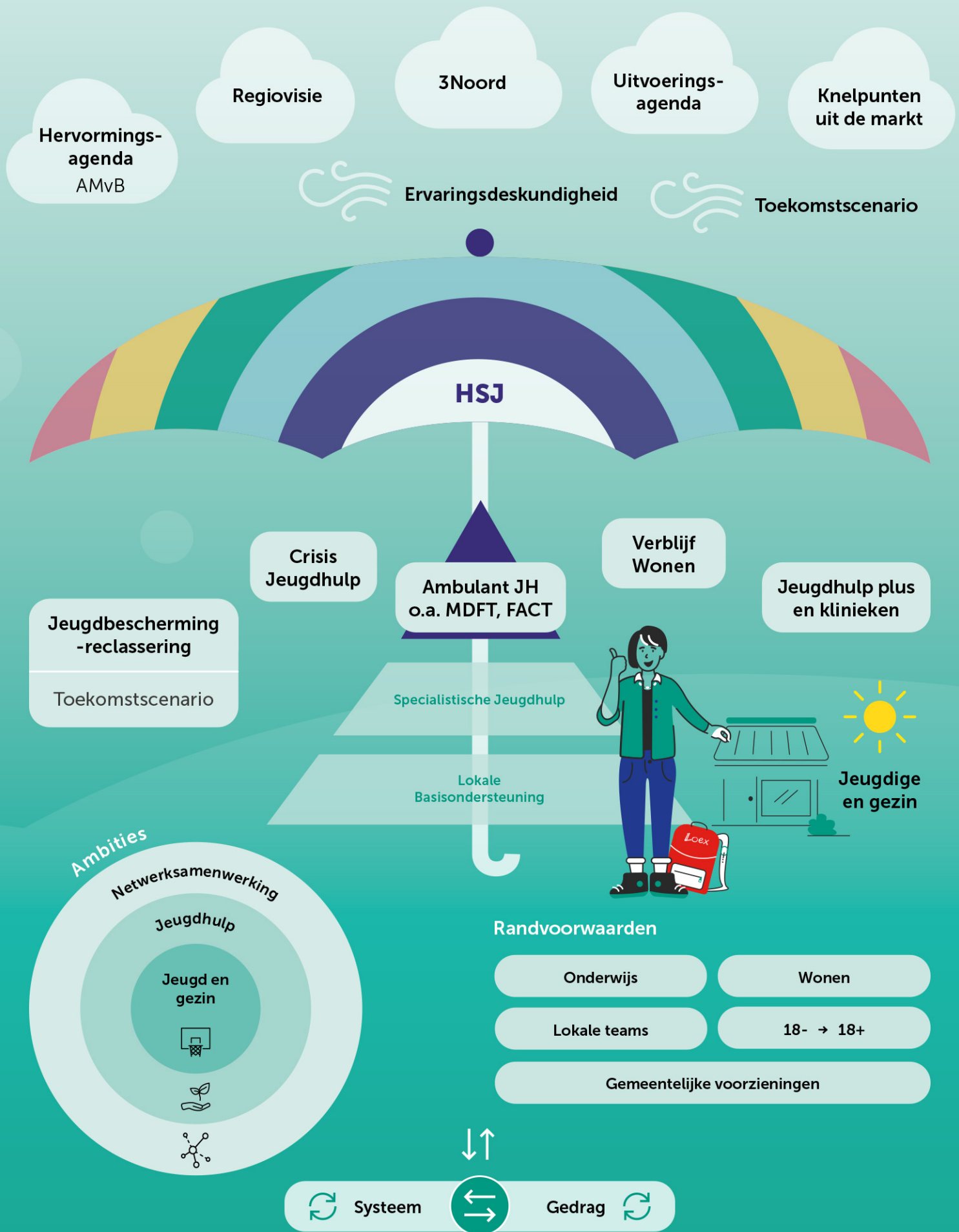
Hoogspecialistische jeugdhulp omvat meerdere en uiteenlopende vormen van jeugdhulp. Het gaat hierbij onder meer om de Jeugdhulp^{plus}, de crisishulp, de hoogspecialistische ambulante interventies ter voorkoming of verkorting van uithuisplaatsingen, zoals MST, MDFT, IAG, FACT-Jeugd, IHT, etc.² Daarnaast de open 3-milieu voorzieningen (O3M) en klinische functies van bijvoorbeeld Accare en GGZ Drenthe). Voor een omschrijving van de gemeenschappelijke kenmerken van de jeugdigen en gezinnen voor wie hoogspecialistische jeugdhulp wordt ingezet, verwijzen we naar hoofdstuk 4: Voor wie willen we het beter doen?.

In de illustratie op de volgende pagina is opgenomen welke vormen van hulp en ondersteuning onder de 'paraplu' van de transformatiebeweging hoogspecialistische jeugdhulp vallen. Daarnaast is te zien welke landelijke en (boven)regionale ontwikkelingen deze transformatiebeweging beïnvloeden en welke maatschappelijke partners en domeinen noodzakelijk zijn om de gewenste beweging te realiseren.

¹ In bijlage 1 is een beschrijving van de belangrijkste landelijke ontwikkelingen opgenomen.

² Voor de volledigheid schrijven wij hier de afkortingen van de verschillende ambulante interventies uit. MST (Multisysteem Therapie), MDFT (Multidimensionele familietherapie), IAG (Intensieve Ambulante Gezinsbehandeling), FACT (Flexibele Assertive Community Treatment) en IHT (Intensive Home Treatment).

Jeugdhulpregio Groningen

3. Waarom willen we het beter doen?

Gemeenten, aanbieders en andere maatschappelijke partners werken hard aan het organiseren en bieden van verantwoorde, passende en kwalitatief goede zorg. Er worden belangrijke stappen gezet door alle betrokkenen en er gaan veel zaken goed.

De transformatie van de hoogspecialistische jeugdhulp komt op een aantal plekken al tot stand:

- Op-, om- en afbouw Jeugdhulp^{Plus}, inclusief bovenregionale contractering
- Vormgeving kleinschaligheid residentiële voorzieningen O3M
- Toekomstscenario kind – en gezinsbescherming
- Spoed voor jeugd Groningen: direct contact en interventie in crisissituaties
- Bovenregionale contractering klinische functies

De afgelopen jaren hebben ons echter geleerd dat we er, voor een specifieke groep jeugdigen en gezinnen, nog onvoldoende in slagen om de best passende hulp te bieden. Zij kunnen daarmee niet rekenen op de beste kans om zich zo positief mogelijk te kunnen ontwikkelen en veilig en gezond op te groeien. Verschillende onderzoeken specifiek gericht op Groningse jeugdigen en gezinnen bevestigen de hiernavolgende constatering en ondersteunen het belang van de transformatie hoogspecialistische jeugdhulp voor de jeugdigen en gezinnen in de regio Groningen.³

In de context van hoogspecialistische jeugdhulp en jeugdigen en gezinnen met meervoudige en complexe, urgente en/of zeldzame problematiek constateren wij :

- Nog niet alle mogelijkheden worden benut om ervoor te zorgen dat jeugdigen ‘zo thuis mogelijk’ opgroeien.
- Jeugdigen en gezinnen wachten vaak lang op jeugdhulp die het beste aansluit bij hun hulpvraag.
- Jeugdigen en gezinnen voelen zich niet gehoord of vinden dat hun stem onvoldoende is meegewogen bij besluiten rondom hun hulpvraag of inzet van jeugdhulp.
- Jeugdigen en gezinnen worden geconfronteerd met een veelheid aan hulpverleners en instanties.
- Er bestaat een ‘gat’ in de hulpverlening als jeugdigen 18 jaar worden. Ze krijgen te maken met een moeizame overgang naar andere wettelijke regelingen en voorzieningen.
- Onvoorwaardelijk wonen is niet vanzelfsprekend en jeugdigen worden (te) vaak overgeplaatst als ze niet thuis kunnen wonen.
- Jeugdigen vallen geheel of gedeeltelijk uit in het onderwijs en uitval en problematiek in de onderwijsloopbaan is een belangrijke indicator en katalysator voor problematiek en hulp.

We zien dat het in de praktijk ingewikkeld is om jeugdhulp voor deze jeugdigen en gezinnen goed te organiseren. Wij constateren, net als andere regio's in het land, dat voor jeugdigen en gezinnen in de regio Groningen met meervoudig complexe, urgente of zeldzame problematiek dat:

1. Passende hulp en hulpverleners met specifieke expertise schaars zijn.
2. Er onvoldoende integraal en gezinsgericht gewerkt wordt vanuit een domein overstijgende aanpak, met ook na het 18^e levensjaar doorlopende en voorspelbare trajecten.
3. Een ketenbrede aanpak ontbreekt waarin de betrokkenen verantwoordelijkheid (kunnen) nemen voor een dekkend jeugdhulplandschap.

³ Onder andere uitgevoerd door het Regionaal Expertteam Groningen ('rode draden' analyse), het JENN, Spoed voor Jeugd Groningen en de RIGG.

4. De betrokken hoogspecialistische stelselaanbieders voor stevige opgaven staan, met continuïteitsrisico's en een onzeker perspectief. Dit vormt een belemmering voor de samenwerking in de en doorontwikkeling van de jeugdhulp.
5. Er een tekort is aan flexibele kleinschalige woonvormen voor jeugdigen met meervoudige en complexe problematiek, waarbij *onvoorwaardelijk wonen* het uitgangspunt is.
6. Jeugdigen te vaak uitgesloten zijn van passend onderwijs, passende arbeid of dagbesteding.
7. Veelal meerdere aanbieders betrokken zijn en meerdere hulpvormen geboden worden. In de bestaande inrichting en contractering leidt dit in de praktijk tot knelpunten. Jeugdhulptrajecten hangen te weinig samen wanneer meerdere aanbieders betrokken zijn. Ze zijn onvoldoende integraal en gezinsgericht.

Daarnaast constateren we in onze regio, naast de voorgaande meer algemene constatering, een aantal specifieke aanleidingen voor de doorontwikkeling van de hoogspecialistische jeugdhulp:

8. Er is sprake van een verschraving van het aanbod van specialistisch verblijf. Dit betreft het verblijf met begeleiding en behandeling. Enkele aanbieders hebben zich teruggetrokken uit de regio. Anderen hebben voorzieningen gesloten of afgeschaald. Bovendien worden belemmeringen ervaren om te komen tot een passende doorontwikkeling van verblijfsvoorzieningen.
9. Het aanbod voor met name (licht) verstandelijk beperkte jeugdigen en gezinnen met bijkomende problematiek in de regio is schaars, terwijl de problematiek in onze provincie groot is. Hierbij gaat het om verblijfsvoorzieningen, maar ook om passende alternatieve ambulante voorzieningen en respijtzorg.⁴
10. De hoeveelheid jeugdigen in de regio Groningen die met een uithuisplaatsing wordt geconfronteerd, neemt niet af, maar is stabiel over de jaren. We slagen nog te weinig in de ambitie om met vroegtijdige inzet het gezinssysteem zodanig te versterken dat een uithuisplaatsing wordt voorkomen.
11. De hoeveelheid jeugdigen over wie een maatregel van jeugdbescherming wordt uitgesproken is over de jaren stabiel. We slagen nog te weinig in de ambitie om ontwikkelingsbedreiging en onveiligheid in vrijwillig kader tijdig af te wenden.
12. De beschikbaarheid van hoogspecialistische deskundigheid is zodanig kwetsbaar dat de inrichting en instandhouding van forensische teams/Fact-teams/expertteams/crisisdiensten en andere hoogspecialistische functies onder druk staat (arbeidsmarktproblematiek).
13. Tot slot geldt dat in de praktijk belemmeringen worden ervaren in het (tijdig) organiseren van maatwerk.

In de afgelopen jaren zijn meerdere rapporten en onderzoeken gepubliceerd over de knelpunten in de jeugdhulp en de noodzaak van transformatie. Vaak gaan deze rapporten met name over jeugdigen en gezinnen met meervoudige en complexe, urgente of zeldzame problematiek. Ervaringen van onder meer het Expertteam van de regio Groningen en het Servicepunt Jeugdhulp^{plus} bevestigen de geconstateerde knelpunten in de praktijk. De rapporten en onderzoeken leiden tot vergelijkbare conclusies m.b.t. de knelpunten zoals hierboven uiteengezet en dragen bij aan de urgentie om het beter te willen doen voor deze jongeren.⁵

⁴ Conclusie op basis van het eindverslag van de werkgroep LVB (vertegenwoordiging vanuit gemeenten en RIGG) naar aanleiding van onderzoek naar consequenties van discontinuïteit in het LVB-aanbod.

⁵ Kwetsbare kinderen onvoldoende beschermd, Hervormingsagenda, Regiovisie, visie O3M, visie JH+, Onderzoek LVB regio Groningen, Signaleringen GI's, etc.

4. Voor wie willen we het beter doen?

In de jeugdhulpregio Groningen wonen in 2022 circa 100.000 jeugdigen in de leeftijd tot 18 jaar. Jaarlijks ontvangen circa 15.500 van hen jeugdhulp op basis van de Jeugdwet. Het gebruik van de soort jeugdhulp per jeugdige loopt sterk uiteen. Binnen de jeugdhulp worden drie niveaus van hulp onderscheiden. De grootste groep jeugdigen wordt geholpen met basisondersteuning en lichtere vormen van jeugdhulp. Een kleinere groep heeft specialistische jeugdhulp nodig. Een kleine groep ontvangt hoogspecialistische jeugdhulp. Dit onderscheid heeft betrekking op de complexiteit van de ondersteuningsvraag en de impact van de problematiek op de jeugdige enerzijds en de eisen aan de betrokken jeugdhulpverlener en de organisatie- en specialisatiegraad van de betrokken jeugdhulpaanbieder anderzijds. Omdat de definitieve afbakening in overleg met netwerkpartner en gemeenten moeten worden vastgesteld, laten wij voor nu hieronder een voorlopige afbakening van het aantal jeugdigen en de daarmee gepaard gaande kosten (over 2022) zien.

Bij een deel van het totaal aantal jeugdigen die jeugdhulp ontvangt, is sprake van meervoudige en complexe, urgente of zeldzame problematiek (circa 13% van het totaal aantal jeugdigen die jeugdhulp ontvangen). Uit onder andere de analyses, clientreizen en onderzoeken (uitgevoerd door het Expertteam, Spoed voor jeugd, het JENN en de RIGG) blijkt dat de in hoofdstuk 3 beschreven knelpunten verhoudingsgewijs meer spelen bij deze jeugdigen en gezinnen dan bij jeugdigen met een enkelvoudige zorgvraag. Enkelvoudige specialistische hulp is voor onze doelgroep niet voldoende om de ontwikkelingsbedreiging op te lossen. De betrokkenheid van meerdere gespecialiseerde professionals is noodzakelijk. De benodigde hulp is vaak schaars, heeft een hoogspecialistisch karakter⁶ of vereist de inzet van verschillende specialismen die in samenhang aan een oplossing werken.

De problematiek die speelt bij de jeugdigen en gezinnen kan voor de hoogspecialistische jeugdhulp wordt onderverdeeld in:

1. Meervoudige en complexe problematiek

Kinderen, jongeren en gezinnen in de meest kwetsbare omstandigheden en/of met de meest complexe problemen. Een gezin van minimaal één ouder en één kind dat langdurig kampt met een combinatie van sociaal-economische en psychosociale problemen⁷. Hulpvragen – en oorzaken – zijn divers. De combinatie van factoren zorgt voor ernstige ontregeling en vaak ook veiligheidsrisico's. De problemen zijn veelal langdurig, chronisch en intergenerationeel.

2. Urgente problematiek

Van urgente problematiek is sprake als de situatie (levens)bedreigend is voor de jeugdige of anderen. Voorbeelden van onderliggende problematiek zijn psychoses, dreiging met zelfdoding, ernstige verwaarlozing of fysiek geweld.

3. Zeldzame en GGZ gerelateerde problematiek

Betreft ernstige of zeldzame complexe problematiek waarvoor soms onvoldoende passend aanbod is vanwege de complexiteit van de problematiek of het ontbreken van zeer specialistische karakter van het benodigde zorgaanbod.

Bij de ouders/verzorgers van deze jeugdigen is vaak ook sprake van complexe zorgvragen die kunnen leiden tot een sterk verstoorde gezinscommunicatie, overmatige opvoedstress, pedagogische onwil of

⁶ De basisondersteuning of meer specialistische hulp heeft onvoldoende resultaat kunnen bereiken of zal dit naar verwachting niet bieden.

⁷ Bij de jeugdige is sprake van een combinatie (2 of meer, maar in de praktijk vaak 4 of 5) van verschillende kernproblemen als psychiatrische stoornis, gedragsproblemen, laag cognitief functioneren, verslavingsproblemen. Bij de gezinnen is er sprake van minimaal één ouder en één kind dat langdurig kampt met een combinatie van sociaal-economische en psychosociale problemen.

opvoedingsonmacht. In de context speelt vaak ernstige ontregeling of onveiligheid voor de jeugdige en/of zijn omgeving. Er speelt veelal meer dan alleen met jeugdhulp opgelost kan worden, zoals schulden, trauma, intergenerationele problematiek, laaggeletterdheid en bijvoorbeeld huisvestingsproblematiek. De jeugdigen en gezinnen kennen vaak een lange geschiedenis van vastgelopen hulpverlening en hulpverlenende instanties. Daarnaast is de problematiek complex en belastend voor de jeugdige en het gezin en is veelal sprake van hulpverleningsvermoeidheid en in enkele gevallen durven gezinnen door eerdere ervaringen niet meer te vertrouwen op hulpverlening. Daarbij is er vaak een grotere kans op het ontstaan van crisis of een herhaling daarvan.

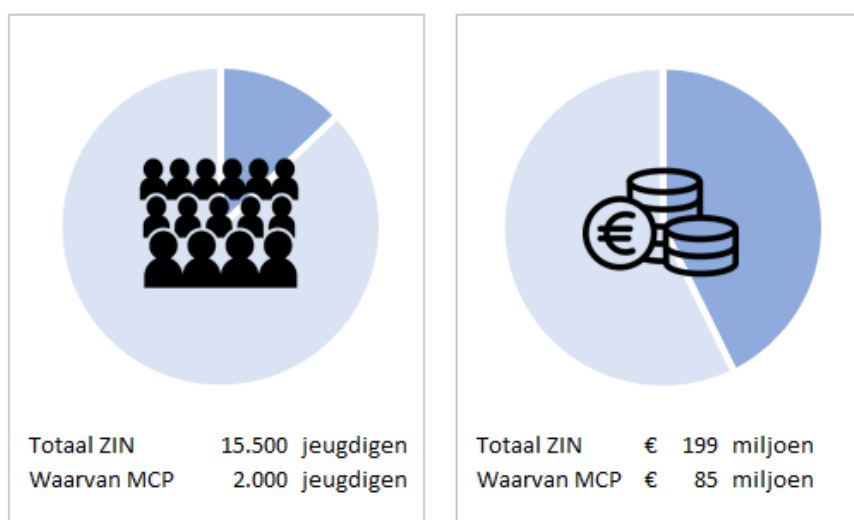
Voor deze jeugdigen en gezinnen uit onze gemeenten willen we het beter doen en met de transformatie hoogspecialistische jeugdhulp het verschil maken. Het is belangrijk de hulp voor jeugdigen en gezinnen zo tijdig en passend mogelijk te organiseren en daarbij uit te gaan van de behoefte en vraag van de jeugdigen en gezinnen. Wanneer de problematiek dermate complex is en op meerdere levensgebieden tot uiting komt, wordt dit belang nog groter.

Nadere duiding doelgroep meervoudige en complexe problematiek

De afbakening van de hoogspecialistische jeugdhulp is niet zwart-wit, maar sterk individueel en situationeel gebonden. Er is sprake van de inzet van een breed spectrum aan jeugdhulp en aanpalende vormen van hulp zoals schuldhulpverlening, etc.

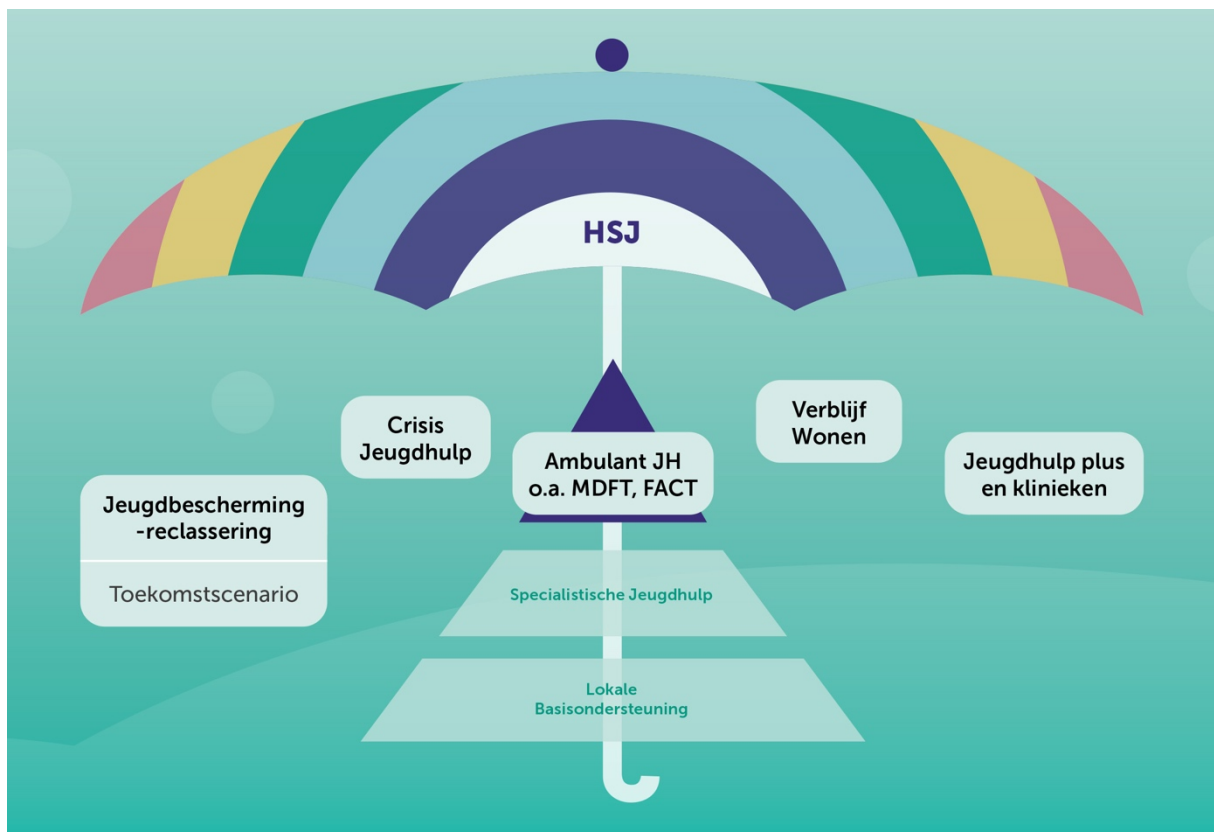
Van de ongeveer 100.000 jeugdigen in onze jeugdhulpregio, maken er in totaal ongeveer 15.500 gebruik van jeugdhulp. De doelgroep die kampt met meervoudige en complexe problematiek, bestaat uit bijna 2.000 jeugdigen. In onderstaand figuur is inzichtelijk gemaakt hoe deze groepen zich tot elkaar verhouden en welke zorgkosten hiermee verbonden zijn.⁸

Meervoudige en complexe problematiek (2022)

⁸ JB/JR is feitelijk geen jeugdhulp. In de illustratie zijn voor de jeugdigen met meervoudige en complexe problematiek de kosten voor JB/JR meegeteld (deze zijn ook opgenomen in de totale uitgaven Zorg in Natura). Als deze bedragen niet worden meegeteld, is het aandeel hoogspecialistische jeugdhulp lager dan de opgenomen 85 miljoen euro (75 miljoen euro).

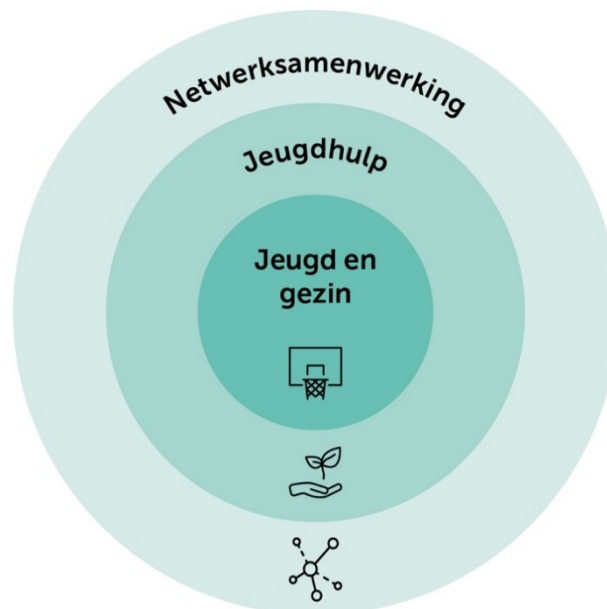
Jeugdigen en gezinnen met een hoogspecialistische hulpvraag maken in vergelijking tot de rest van de populatie veel gebruik van (extra) zware ondersteuning. We zien een breed gebruik van jeugdhulp dat zich uitstrekt van lichte vormen van ondersteuning tot (extra) zware vormen van ondersteuning. Voor deze jeugdigen gezinnen wordt naast hoogspecialistische jeugdhulp tevens verblijf, wonen en ambulante ondersteuning ingezet vanuit de lichte basisondersteuning en de specialistische jeugdhulp. Gezien de problematiek op meerdere levensdomeinen, zien we dat ondersteuning in meerdere facetten van het dagelijks leven nodig is, gecombineerd met de kennis van de hoogspecialistische jeugdhulp.

5. Wat willen we bereiken?

Bij de doorontwikkeling van de hoogspecialistische jeugdhulp willen we de vraag en de behoefte van de jeugdige en het gezin centraal stellen. We willen het echt anders doen voor deze jeugdigen en gezinnen en dit vraagt ook een gedragsverandering. We kijken hierbij naar wat er nodig is om onze doelen te bereiken en faciliteren dit. We focussen ons op de behoefte van de jeugdige en het gezin. Als daarvoor zaken anders georganiseerd of ingericht moeten worden, zullen we dit doen.

De Groninger gemeenten hebben ambities opgesteld voor de hoog specialistische jeugdhulp op drie onderdelen: Jeugd en Gezin, Jeugdhulp en Netwerksamenwerking. Deze ambities zijn opgesteld op basis van een aantal bepalende visiedocumenten voor de jeugdhulpregio Groningen. Op basis van een samenvatting van de ambities en uitgangspunten uit onder meer de Regiovisie, de Hervormingsagenda, het Groninger Functioneel Model, en de (boven)regionale visiedocumenten zijn de ambities voor de hoogspecialistische jeugdhulp geconcretiseerd en vormgegeven. De inhoud van deze documenten vormen het kader waarbinnen we de hoogspecialistische jeugdhulp willen doorontwikkelen. De transformatie van de hoogspecialistische jeugdhulp is onderdeel van het grotere geheel en vormt als ware een stukje van de grote puzzel.

In dit hoofdstuk gaan we in op de ambities voor Jeugd en Gezin, Jeugdhulp en de Netwerksamenwerking. In hoofdstuk 6 beschrijven we vervolgens welke stappen we willen zetten richting het anders organiseren van de jeugdhulp en hoe een (deels) andere inkoop van de hoogspecialistische jeugdhulp hieraan een bijdrage kan leveren, middels de netwerksamenwerking.

5.1 Jeugd en Gezin

De Groninger gemeenten vinden het belangrijk dat haar jeugdigen en gezinnen centraal staan, dit geldt breed voor de inzet en inspanningen van de gemeenten, zo ook bij het vorm geven van de transformatie hoogspecialistische jeugdhulp. Het is helaas juist voor de meest kwetsbare kinderen vaak nog niet vanzelfsprekend dat zij gezond en veilig opgroeien, goed onderwijs genieten, vrienden kunnen maken en onbekommerd kunnen spelen en sporten.

Bij de transformatie van de hoogspecialistische jeugdhulp is het (toekomst)perspectief van onze jeugdigen en gezinnen naast één van onze ambities, tevens leidend in onze koers. We willen werken

vanuit het perspectief van jeugdigen en gezinnen en aan hun toekomstperspectief. Het belang van de jeugdige en het gezin staat centraal. Onze inspanningen zijn erop gericht om het beter te doen voor zij, die dit het meeste nodig hebben.

Deze uitgangspunten hebben wij vertaald in vier ambities voor hoogspecialistische jeugdhulp ten aanzien van jeugd en gezin:

- De jeugdige heeft te allen tijde een gezamenlijk vastgesteld toekomstperspectief
- (Jeugd)hulp en ondersteuning wordt zoveel mogelijk met en rondom de jeugdige en het gezin georganiseerd
- Per jeugdige en gezin is er sprake van één integraal, voorspelbaar, herkenbaar en samenhangend jeugdhulptraject
- We laten pas los als elke jeugdige (zicht op) een stabiele basis heeft waarbij de verbinding met de Big Five; support, wonen, school & werk, inkomen en welzijn is geborgd

We willen dat elke jeugdige te allen tijde een gezamenlijk vastgesteld toekomstperspectief heeft. Hierbij willen we uitgaan van de behoefte en beleving van de jeugdige en vinden we het belangrijk dat: “Jij, al dan niet met je ouders, zoveel mogelijk betrokken wordt. Jij bepaalt in samenspraak met andere betrokkenen wat je wil bereiken en in welk tempo dat kan. Dit betekent dat helder is dat je weet waar je mag (blijven) wonen, welke ondersteuning je ontvangt en waar je naar toe werkt op het gebied van wonen, school en vrijetijdsbesteding. Dit geldt ook met betrekking tot je behandel- en begeleidingsdoelen.”

Wij vinden het belangrijk dat het toekomstperspectief in gezamenlijkheid met de jeugdige en het gezin wordt vastgesteld op basis van de behoeften van de jeugdige en het gezin. Daarom is het noodzakelijk dat de jeugdhulp zoveel mogelijk met en rondom de jeugdige en het gezin wordt georganiseerd en dat de ketenpartners integraal werken. Gezien de meervoudige en complexe problematiek is het van belang dat per jeugdige/gezin sprake is van één, voorspelbaar, herkenbaar en samenhangend jeugdhulptraject.

We laten pas los als elke jeugdige (zicht op) een stabiele basis heeft waarbij de verbinding met de Big Five; support, wonen, school & werk, inkomen en welzijn is geborgd, in samenspraak met de wensen van de jeugdige. Voor de jeugdige betekent dit dat er steun is uit de omgeving, dat de jeugdige een veilige plek heeft om te wonen, naar school kan of aan het werk is en zich zo goed mogelijk voelt. Om een stabiele situatie op the Big Five te bereiken is meer dan alleen jeugdhulp nodig. Support, wonen, school, werk en inkomen zijn tenslotte onderwerpen waar we als jeugdigen, ouders en professionals, allemaal een bijdrage aan kunnen en moeten leveren. Gemeenten zijn intensief betrokken om een domeinoverstijgende integrale samenwerking te realiseren. Op de verschillende niveaus wordt afgestemd met ketenpartners.

Mocht de jeugdige gedurende het jeugdhulptraject de leeftijd van 18 jaar bereiken, dan willen we dat de benodigde jeugdhulp gecontinueerd kan worden vanuit en integraal aanbod. We beogen doorgaande zorglijnen zonder onnodige breuken in de leer- en ontwikkellijn, waarbij voorop staat dat jeugdigen en gezinnen ongehinderd geholpen kunnen worden vanuit de ontwikkelingsbehoefte van de jeugdige.

5.2 Jeugdhulp

De jeugdhulp moet gericht zijn op het bereiken van de volgende ambities:

- ✓ 0 Jeugdigen zonder tijdige en passende jeugdhulp
- ✓ Geen uithuisplaatsing zonder verklarende analyse en gezinsgerichte interventie
- ✓ 0 Gesloten uithuisplaatsingen
- ✓ 0 Onnodige verplaatsingen van jeugdigen tussen verblijfsvoorzieningen

We willen dat jeugdigen zo thuis mogelijk kunnen opgroeien en streven er naar geen kinderen uit huis te plaatsen. Wanneer toch sprake is van een dermate grote ontwikkelingsbedreiging en bedreiging van de veiligheid van de jeugdige dat een uithuisplaatsing wordt overwogen, dan vindt deze nooit meer plaats zonder een verklarende analyse en gezinsgerichte interventie.

Wanneer we willen dat er voor jeugdigen te allen tijde een gezamenlijk toekomstperspectief is vastgesteld, is het van belang dat onnodige verplaatsingen tussen verblijfsvoorzieningen verleden tijd zijn. Op elk moment in het jeugdhulptraject moet het voor de jeugdige en het gezin helder zijn wat het toekomstperspectief is. Dit geldt ook voor andere betrokkenen, zoals de hulpverlener, de leraar, de consulent van de gemeente, de jeugdbeschermer etc. Zo kan in gezamenlijkheid aan dit perspectief gewerkt worden. Helderheid hierover betekent ook dat alle betrokkenen vanuit hun eigen expertise hieraan bijdragen.

Voor het bieden van passende jeugdhulp aan deze jeugdigen en gezinnen is het noodzakelijk van de betrokken professionals en organisaties de juiste competenties te vragen. Professionals combineren generalistische en specialistische expertise. Er is domein overstijgende en integrale kennis en kunde van werkzame elementen. De organisaties beschikken over brede specialistische expertise welke multidisciplinair wordt ingezet, waarbij de uitvoering van de zorgvormen veelal vraagt om de beschikbaarheid van een (kinder- en jeugd)psychiater. Achtervang van een klinische behandel- of kleinschalige verblijfssetting is structureel en continu beschikbaar. Bij het nader beschrijven en duiden van deze competenties is de inbreng van jeugdigen en gezinnen belangrijk.

5.3 Netwerksamenwerking

De doorontwikkeling van de hoogspecialistische jeugdhulp vraagt een verandering van 'het gedrag in het systeem' met commitment van alle partijen. Om de ambities opgenomen in paragraaf 5.1 en 5.2 op gezinsniveau en ten aanzien van het verlenen van jeugdhulp te realiseren, is het noodzakelijk om ook ambities te formuleren die de samenwerking betreffen. Het is noodzakelijk dat de samenwerking tussen alle betrokken partijen bij jeugdigen en gezinnen met meervoudige en complexe problematiek – gemeenten, aanbieders, onderwijs, andere ketenpartners en verwijzers – op een andere wijze wordt vormgegeven. We willen immers dat voor deze jeugdigen en gezinnen gewerkt wordt met integrale zorgtrajecten.

We willen dat jeugdigen en gezinnen tijdig passende hulp ontvangen. We willen dat de jeugdhulp die wordt ingezet, effectief bijdraagt aan een oplossing van de hulpvraag. Dit klinkt voor de hand liggend, maar blijkt niet vanzelfsprekend. Daarom willen we een wezenlijke gedragsverandering bewerkstelligen. Betrokkenen moeten vanuit hun eigen verantwoordelijkheid en op basis van intrinsieke motivatie onderdeel willen zijn van deze beweging.

Gezien de complexiteit van zowel de problematiek als de organisatie van integrale hulp, is het van belang dat partijen vanuit een netwerksamenwerking gaan acteren. Uit eerder gevoerde gesprekken met aanbieders ontstaat een gedeeld beeld over het ontwikkelen van een dergelijke netwerksamenwerking voor de hoogspecialistische jeugdhulp. We spreken van een netwerksamenwerking, omdat die uitgaat van gezamenlijkheid en samenhang in de jeugdhulp op hetzelfde moment in de tijd. Dit in tegenstelling tot een ketensamenwerking, die meer geschakelde jeugdhulp na elkaar veronderstelt.

Hiertoe hebben we ambities opgesteld voor deze netwerksamenwerking. Jeugdigen en ouders zijn betrokken vanuit hun rol. De in de netwerksamenwerking hoogspecialistische jeugdhulp betrokken partijen; gemeenten, aanbieders en verwijzers:

- werken vanuit vertrouwen, transparantie en partnerschap in een lerend landschap
- dragen verantwoordelijkheid voor het welzijn van jeugdige en gezin, ieder vanuit zijn eigen rol en expertise
- dragen verantwoordelijkheid voor wederzijdse inhoudelijke versterking door het creëren van een goede verbinding met de lokale inrichting en het delen van expertise
- werken vanuit een gedeelde visie en leidende principes over veiligheid, risico's en goed genoeg ouderschap
- zetten zich in voor een integraal domein overstijgend aanbod, een ketenbrede aanpak en een dekkend en samenhangend jeugdhulplandschap voor hoogspecialistische jeugdhulp
- krijgen tijd, ruimte en middelen om te doen wat nodig is

Het samenwerken aan hoogspecialistische jeugdhulp is meer dan alleen de uitvoering van hulp die vanuit de eigen organisatie geboden kan worden. Betrokken partijen zetten zich in voor een integraal domeinoverstijgend aanbod, een ketenbrede aanpak en een dekkend en samenhangend jeugdhulplandschap. Het werken vanuit een gedeelde visie en leidende principes over veiligheid, risico's en goed genoeg ouderschap is hiervoor randvoorwaardelijk. Daarvoor is het noodzakelijk dat betrokkenen werken vanuit vertrouwen, wederzijds respect, lef, transparantie en in een lerend landschap. De netwerksamenwerking heeft een gezamenlijke verantwoordelijkheid om kritieke functies te borgen, zodat deze voor de regio beschikbaar zijn. Hier ligt een uitdaging gezien de arbeidsmarktproblematiek. Vanuit partnerschap is het belangrijk dat de partijen in de netwerksamenwerking in staat worden gesteld om te borgen dat zij de hiervoor benodigde professionals voor de regio kunnen behouden.

De samenwerking met en rondom de jeugdigen en gezinnen vraagt specifieke kennis en expertise van de verschillende betrokken partijen. Vaak zijn er meer partijen betrokken bij het gezin dan alleen de jeugdhulpaanbieder. Het is daarom van belang dat alle betrokkenen gezamenlijk een bijdrage leveren aan het toekomstperspectief van de jeugdige. Dit wordt onder andere bereikt door elkaar te leren kennen, elkaar wederzijds inhoudelijk te versterken en door het creëren van een goede verbinding met de lokale inrichting en het delen van expertise, ook ten behoeve van onderwijs. Er ligt onder meer een specifieke opgave in de verbinding met het onderwijsperspectief van de jeugdige en de inzet van jeugdhulp. We weten dat de uitval van jeugdigen in het onderwijs zowel een indicator als een katalysator van problematiek en de inzet van hulp is. De opgaven op het gebied van huisvesting, schulden en werk & inkomen vragen tevens een sterke verbinding en samenwerking. De gestelde ambities kunnen niet van de ene op de andere dag worden gerealiseerd. Het is van belang dat de betrokken partijen de tijd, ruimte en middelen krijgen om te doen wat nodig is om de gewenste transformatie nu daadwerkelijk te bewerkstelligen.

6. Hoe willen we dit bereiken?

Gemeenten willen het juiste doen voor hun jeugdigen en gezinnen. Vanuit hun verantwoordelijkheid voor het bredere sociaal domein, de uitvoering van de Jeugdwet en het dekkend jeugdhulplandschap, willen zij de gewenste beweging zoveel mogelijk stimuleren. Gemeenten hebben hierin een enorme opgave en kunnen dit niet alleen. Hierbij hebben zij hun partners als aanbieders, verwijzers, onderwijs, leerplicht, jeugdgezondheidszorg en woningbouwcoöperaties nodig. Van alle betrokkenen wordt verwacht dat zij verantwoordelijkheid dragen voor het welzijn van de jeugdige en het gezin. Daarbij staat voorop dat iedereen dit doet vanuit zijn eigen rol en expertise.

Dit geldt ook voor de Groninger gemeenten. De organisatie van de randvoorwaarden voor (zicht op) stabiliteit in de BIG 5 (support, wonen, inkomen, werk & school en welzijn) en integraal domeinoverstijgend werken met en rondom het gezin is niet een opdracht die enkel bij jeugdhulpaanbieders neergelegd kan worden. De gemeentelijke inrichting moet hiervoor op orde zijn. Gemeenten zijn aan zet waar het de brede basisondersteuning betreft. Zij zien hierin voor zichzelf een opgave en hebben een stevige rol en verantwoordelijkheid.

De transformatie van de hoogspecialistische jeugdhulp komt al op een aantal plekken tot stand, zoals bij de op-, om- en afbouw Jeugdhulp^{Plus}, inclusief bovenregionale contractering. Ook de vormgeving van kleinschaligheid residentiële voorzieningen O3M, het Toekomstscenario kind – en gezinsbescherming, Spoed voor jeugd Groningen en de bovenregionale contractering klinische functies zijn concrete voorbeelden van dergelijke transformatiebewegingen.

Onze ambities zijn vastgesteld voor alle jeugdigen die in aanraking komen met hoogspecialistische jeugdhulp. Uit onze analyses komt echter naar voren dat de knelpunten voor de groep jeugdigen en gezinnen met meervoudige en complexe problematiek het grootste zijn. Zij hebben het meeste baat bij een intensieve samenwerking tussen een aantal gespecialiseerde aanbieders. Om die reden stellen wij voor om de transformatiebeweging in eerste instantie te richten op de (urgent) geboden jeugdhulp die wordt ingezet voor op jeugdigen en gezinnen met **meervoudige en complexe problematiek** en de manier waarop dit gebeurt. Focus van de contractering wordt specifiek gericht op de inrichting van een integrale werkwijze voor de jeugdigen en gezinnen die tot deze doelgroep behoren en het voor hen benodigde hulpaanbod.

Voor jeugdigen en gezinnen met zeldzame problematiek zijn veelal meer enkelvoudige behandelingen en in sommige gevallen een klinische behandelsetting passend. Voor deze zeldzame aandoeningen is een nauwe ketensamenwerking met landelijke of internationale Kenniscentra en academische ziekenhuizen vereist. We starten in eerste instantie dus niet met aanpassingen aan de hulp aan jeugdigen en gezinnen met zeldzame problematiek. Voor jeugdigen en gezinnen met urgente problematiek (crisis) is sinds een aantal jaar Spoed voor jeugd beschikbaar en onderhevig aan continue doorontwikkeling. De huidige ketensamenwerking voorziet in een integrale werkwijze voor de boordeling van de crisissituatie. Uit de beschikbare data over de inzet van jeugdhulp aan de beschreven doelgroep hoogspecialistische jeugdhulp, zien wij dat er bij jeugdigen en gezinnen met meervoudige en complexe problematiek meer dan gemiddeld crisis jeugdhulp wordt ingezet. Dit speelt minder bij jeugdigen en gezinnen met zeldzame problematiek. Dit is de reden dat we crisis jeugdhulp wel betrekken bij de consultatie.

Met het voorstel de transformatiebeweging in eerste instantie te richten op jeugdigen en gezinnen met (urgente) meervoudige en complexe problematiek, kan naargelang het vervolg besloten worden of en welke stappen worden gezet voor de jeugdigen uit de andere delen van de doelgroep. De

verschillende onderdelen van de transformatiebeweging worden, zodra dit mogelijk is, aan elkaar verbonden en voegen als het ware in het 'grote plaatje' van de transformatiebeweging hoogspecialistische jeugdhulp in. In de fasering is de integratie en verhouding tussen de ontwikkelingen in Spoed voor Jeugd en de beoogde werkwijze hoogspecialistische jeugdhulp bijvoorbeeld een belangrijk te verkennen thema.

Om de beschreven ambities te realiseren moeten we met elkaar in gesprek over een aantal onderwerpen. Deze onderwerpen vloeien voort uit de hiervoor geschetste knelpunten en ambities en worden hieronder kort toegelicht.

6.1 Samenwerking en werkwijze

Voor een transformatie naar integrale en gezinsgerichte jeugdhulp is het aangaan van een **intensieve netwerksamenwerking** met een **overzichtelijk aantal jeugdhulpaanbieders** van belang. Dit biedt een passend kader voor transformatie. In deze netwerksamenwerking moeten alle domeinen vertegenwoordigd zijn met op ieder domein hoogspecialistische expertise. De samenwerkende aanbieders kunnen een groot volume aan hulpvragen bedienen en hebben een aanbod van zowel ambulante, residentiële en crisisinterventies.

Waar de jeugdhulp wordt geleverd moet er sprake zijn van **multi- en/of interdisciplinaire samenwerking** afgestemd op de hulpvraag van de jeugdige op basis van een integrale afweging door meerdere aanbieders en eventuele netwerkpartners.

We willen dat het zorgtraject van jeugdigen en gezinnen eenduidig is ingericht. Onderdeel van deze **werkwijze** omvat:

- 1 intake vanuit gezamenlijke expertise.
- 1 gedragen zorgvraagverheldering/verklarende analyse, opgesteld in samenspraak met de jeugdige en het gezin.
- 1 plan van aanpak aan integraal uitgevoerde en geëvalueerde (jeugd)hulp.
- Wachttijden zijn zo minimaal mogelijk en hebben geen nadelig effect op de hulp.
- Wanneer er een wachttijd is, dan wordt zorggedragen voor passende overbruggingszorg.
- De hulp sluit zoveel mogelijk aan bij de woonplek van de jeugdige.

Deze manier van werken willen we met een lerende keten verder ontwikkelen, zodat zoveel mogelijk jeugdigen hiervan profiteren.

6.2 Belang jeugdige en gezin centraal

De hulpverlening betreft de jeugdige en het gezin en creëert draagvlak voor de inzet van de hulp. Het belang van de jeugdige en het gezin staat centraal. Het hulpverleningsplan is **samen met de jeugdige en het gezin** opgesteld. Dit kan per definitie niet zonder hen. Aanbieders betrekken de jeugdige en het gezin intensief bij de totstandkoming en de uitvoering van de hulpverleningsplannen, hun vraag en behoefte is leidend bij het zoeken naar passende hulp. Jeugdigen, gezinnen en netwerkpartners hebben een vast aanspreekpunt. Dit aanspreekpunt is het vaste aanspreekpunt voor iedereen die bij het gezin betrokken is. Daarmee wordt gewaarborgd dat vanuit de netwerksamenwerking één herkenbaar perspectief wordt gepresenteerd.

Het is van wezenlijk belang dat we de juiste kaders stellen voor het moment waarop een jeugdige bij de netwerksamenwerking in beeld komt. Dit is belangrijk voor de tijdige, passende en samenhangende inzet van jeugdhulp. Deze hulp is zo licht en gewoon mogelijk, maar ook direct intensief waar nodig. Het is bovendien randvoorwaardelijk om met de inzet van expertise en jeugdhulp tijdig het verschil te

maken voor de jeugdige en het gezin. Dit vraagt intensieve **samenwerking tussen de netwerksamenwerking en de verwijzers en de toegang**. Deze zullen in staat moeten zijn om meervoudige complexe problematiek tijdig te herkennen, zodat op tijd de juiste interventies kunnen plaatsvinden. Er wordt consistent gebruik gemaakt van de verklarende analyse. In afstemming met de keten wordt de verklarende analyse aangevuld. Zo kan iedereen bijdragen aan de gezamenlijke doelen.

De realisatie van de transformatiebeweging vraagt om een **taakgerichte samenwerking** gericht op een gedragsverandering ten dienste aan de gezamenlijk omarmde ambities. Onderdeel van een taakgerichte samenwerking zal ook meebrengen dat daar waar de netwerksamenwerking **verantwoordelijkheid** draagt voor een doelgroep, zij ook zorgregie zal moeten kunnen invullen.

Met zorgregie wordt de sturing op de inzet van interventies in de tijd bedoeld. De aanbieders uit de netwerksamenwerking moeten in staat gesteld worden om flexibel en snel te schakelen tussen de verschillende interventies. Daarnaast leggen zij **verbinding met onder meer onderwijs, veiligheid, werk en inkomen** en dragen zij verantwoordelijkheid voor de aansluiting van de jeugdhulp daarop.

De **noodzakelijke/beoogde verandering** vraagt **van gemeenten** dat zij, vanuit hun regiefunctie en bredere verantwoordelijkheid voor het sociaal domein actief bijdragen aan de beoogde transformatie en doen wat noodzakelijk is voor de gezinnen. Dit heeft consequenties voor de wijze waarop de samenwerking ingericht wordt en dus ook voor de inrichting van de eigen organisatie.

7. Vervolg

We willen over deze thema's in gesprek met de keten. Dit gesprek gaan we voeren aan de hand van een ketenconsultatie. Daarna zal, op basis van de input van de keten, de verdere inrichting nader worden vormgegeven en geconcretiseerd in dialoogsessies. Daar is ook ruimte voor gespreksthema's die jeugdhulpaanbieders en andere netwerkpartners naar voren willen brengen indachtig de beschreven ambities.

In het ketenconsultatiedocument vragen wij tevens naar de in te zetten interventies op basis van de zorgvraag van de jeugdige en het gezin. Daarnaast willen wij de keten bevragen op mogelijke herijkingen, nieuwe hulpvragen of bijvoorbeeld logische samenvoegingen van vormen van jeugdhulp.

Vanzelfsprekend is er aandacht voor het tijdpad dat passend is bij deze verstreckende ambities en het komen tot een gefaseerde aanpassing in de keten.

Slotwoord

We willen integrale jeugdhulp bieden, met en rondom de jeugdige en het gezin. Voor integrale hulp is het nodig om vanuit een gezamenlijk plan werken. Daarmee is er duidelijkheid over de aanpak voor zowel de jeugdige en het gezin als voor de aanbieders. Integraal betekent daarnaast dat helder is hoe krachten en zorgen binnen en rondom het gezin zich tot elkaar verhouden en elkaar beïnvloeden. Het vraagt om nauwe samenwerking tussen betrokkenen uit verschillende levensgebieden van de jeugdige en het gezin, zoals school, werk en inkomen en huisvesting. Integraal betekent daarmee vanzelfsprekend dat de in te zetten hulp op elkaar is afgestemd, zo effectief mogelijk wordt ingezet en optimaal bijdraagt aan de gezamenlijke doelen van het gezin.

Voorwaardelijk voor het realiseren van de ambities voor de hoogspecialistische jeugdhulp is de aansluiting van de transformatiebeweging hoogspecialistische jeugdhulp op andere belangrijke ontwikkelingen en bewegingen op leefgebieden waar jeugdigen mee te maken hebben. Dit vraagt om het delen van kennis, domeinoverstijgend denken en samenwerken.

We willen behouden wat goed gaat en dit uitbouwen, maar zien ook dat er zaken zijn die beter moeten. Naast de verandering ten aanzien van de inrichting van de hulp aan jeugdige vragen we ook een verandering van de inrichting van organisaties en een verandering in gedrag. Dit soort veranderingen kosten tijd, ruimte en middelen en het proces om hiertoe te komen moet zorgvuldig worden ingericht.

Deze beweging kan niet enkel worden vormgegeven door het opnieuw of anders inkopen van de jeugdhulp. Het vraagt om vertrouwen in elkaar, het creëren van de juiste randvoorwaarden en een gedragsverandering bij alle betrokkenen. Van bestuurder tot uitvoerende en van casemanager tot gezinsbegeleider. De ambities moeten hun weerslag vinden in de dagelijkse werkwijze en het handelen bij het verlenen van jeugdhulp en de brede omgang met jeugdigen en gezinnen.

De stappen die wij samen met onze ketenpartners gaan zetten, van het creëren van een netwerksamenwerking tot het integraal vormgeven van hulp aan de jeugdigen en gezinnen in onze regio, is daarmee gericht op het verwezenlijken van de belofte van de transformatie hoogspecialistische jeugdhulp:

Toekomstbestendige hoogspecialistische jeugdhulp, die aansluit bij de hulpvraag van jeugdigen als onderdeel van het dekkend en samenhangend jeugdhulplandschap in de jeugdregio Groningen

Bijlage 1 Landelijke ontwikkelingen

Wanneer we kijken naar de transformatie die de Groninger gemeenten met de hoogspecialistische jeugdhulp willen doormaken, kunnen we deze niet los zien van de regionale, bovenregionale en landelijke ontwikkelingen waartoe we ons willen en veelal ook dienen te verhouden. Deze ontwikkelingen zijn (inhoudelijk) richtinggevend, sturend in de bredere ontwikkelingen van zowel het sociaal domein als meer specifiek de jeugdhulp en geven kaders voor de opgaven die de aankomende jaren prioriteit krijgen.

Hieronder worden de landelijke en (boven)regionale ontwikkelingen toegelicht die een grote impact hebben op de transformatiebeweging hoogspecialistische jeugdhulp. We verhouden ons tot de inrichtingsvraagstukken die dit met zich meebrengt in relatie tot dit inkooptraject, maar zien dat de inhoudelijke ambities (H3) ongewijzigd blijven.

Het Rijk constateert verschillende knelpunten in het huidige Jeugdhulpstelsel en wil diverse hervormingen doorvoeren. De belangrijkste landelijke ontwikkelingen komen hieruit voort. Het Rijk hanteert vijf leidende principes voor de hervormingen van de zorg voor de Jeugd:⁹

1. Passende zorg is beschikbaar voor de meest kwetsbare kinderen en jongeren
2. Versterken veerkracht van kinderen en gezinnen in hun normale dagelijkse leven
3. Minder marktwerking, meer samenwerking en betere inkoop van zorg
4. Verbetering kwaliteit en effectiviteit van jeugdzorg
5. Jeugdzorg als effectieve samenwerkingspartner

De drie belangrijkste (landelijke) ontwikkelingen zijn het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming, de Landelijke Hervormingsagenda en de centralisering van de inkoop van (hoog) specialistische jeugdhulp.

Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming

In het programma Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming wordt gewerkt aan een hervorming van de veiligheids- en jeugdbeschermingsketen. Enerzijds gaat het om een transitie naar een nieuwe rechtsvorm waarbij de taken van de Gecertificeerde Instellingen, Veilig Thuis en (mogelijk) Raad voor de Kinderbescherming worden geïntegreerd in een Regionaal Veiligheidsteam. Anderzijds gaat het Toekomstscenario over een transformatie naar een andere manier van werken aan onveiligheid waarbij het lokale team betrokken is en blijft en alle expertise daar wordt ingezet om een effectieve aanpak te organiseren.

Landelijke Hervormingsagenda

De Hervormingsagenda¹⁰ moet leiden tot kwalitatief hoogwaardig, toegankelijk en betaalbare jeugdhulp in 2028. De twee belangrijkste doelstellingen zijn:

1. Kinderen en gezinnen krijgen passende hulp, met de juiste deskundigheid, op de juiste tijd, op de juiste plek waarbij eigen regie en samenwerking leidende principes zijn.
2. Een beheersbaar en houdbaar stelsel, ook op de langere termijn.

⁹ Kamerbrief van 13 mei 2022.

¹⁰ De Hervormingsagenda Jeugd komt voort uit de bestuurlijke afspraken die de VNG en het rijk op 2 juni 2021 over de jeugdhulp hebben gemaakt en moet leiden tot verbetering van de hulpverlening en een financieel beheersbaar en duurzaam jeugdstelsel.